

BÖLÜM 4

TÜRKÇE EĞİTİMİNDE İLETİŞİM KONUSUNA YÖNELİK HAZIRLANMIŞ LİSANSÜSTÜ TEZLERİN İNCELENMESİ

Fatma Nur DOĞAN¹

GİRİŞ

İnsanın dünyaya geldiği andan itibaren ilk olarak yakın çevre ile daha sonra da toplumsal çevre ile birtakım ilişkiler kurduğu bilinmektedir. Çünkü insanın sağlıklı ve mutlu bir yaşam sürebilmek, ruhsal ve bedensel ihtiyaçlarını karşılayabilmek, kendini anlatabilmek ve başkalarını anlayabilmek için diğerleri ile iletişimde bulunmaya ihtiyacı vardır. Bu sebeple iletişim insan yaşamının oldukça önemli ve kaçınılmaz bir boyutunu oluşturmaktadır.

İletişim kavramının kökeninin “paylaşılan, ortak” anlamına gelen Latince “communis” sözcüğünden türediği ve “komün, komünizm, komünite” sözcüklerinin bulunduğu sözcük ailesine ait olduğu bilinmektedir (Barker, 2021). Dilimize Fransızca söylenişi *komünikasyon* olarak yerleşen iletişim kavramı Türk Dil Kurumu Sözlüğü’nde (2011) “duygu, düşünce ya da bilgilerin akla gelebilecek her türlü yolla başkalarına aktarılması; bildirişim, haberleşme ve komünikasyon” olarak tanımlanmaktadır. Bununla birlikte alanyazında iletişim üzerine yapılmış birçok tanım bulunmaktadır. İletişim karşılıklı ilişki içerisinde gerçekleşen hislerin paylaşıldığı, insanların düşünce ve davranışlarını yönlendirerek onlardan fikir, bilgi ve geribildirim almak amacıyla ortaya koydukları bir etkileşim (Kahraman, 2022); bir kişiden diğer bir kişiye işaret, konuşma, ses, renkler ve simgeler gibi çeşitli metotlar kullanılarak gerçekleştirilen bir bildirişim süreci (Süllü, 2018); en az iki kişi arasında yapılan ileti alışverişi (Voltan Acar, 2023); farklı ortamlarda farklı yollarla (sözlü, sözsüz, yazılı vb.) ve amaçlarla gerçekleşen bilgi aktarımı (Aziz, 2023); bireyler arasında duygu, düşünce ve deneyimlerin aktarılması (Kaya vd., 2023) olarak ifade edilmektedir.

¹ Dr., Bağımsız Araştırmacı, fatmadgn1414@gmail.com, ORCID iD: 0000-0001-7933-9741

7. Veri toplama araçları bakımından gözlem formları, günlükler, değerlendirme formları, rubrikler, duyuşsal ölçekler vb. çeşitli araçların kullanıldığı çalışmalar gerçekleştirilmelidir. Böylece daha derinlemesine verilere ulaşmak mümkün olacaktır.

KAYNAKLAR

- Arı, G. (2016). Türkçe dersi (1-8. sınıflar) öğretim programı sözlü iletişim öğrenme alanındaki kazanımlara eleştirel bir bakış. *Sakarya University Journal of Education*, 6(2), 235-253. <http://dx.doi.org/10.19126/suje.40827>
- Avcı, Ö. (2019). *Duyuşsal zekâ ve iletişim*. Beta Basım Yayım Dağıtım.
- Aydeniz, S. ve Haydaroglu, M. (2021). Dört temel dil becerisi alanında yapılan lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizi. *Türkiye Eğitim Dergisi*, 6(1), 200-216.
- Aytekin, H. (2024). *İnsan ilişkileri ve iletişim*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Aziz, A. (2023). *İletişime giriş*. Nobel Akademi Yayıncılık.
- Baki, Y. (2018). Türkçe öğretmen adaylarının konuşma öz yeterlikleri ve iletişim becerilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Turkish Studies*, 13(19), 213-233. 10.7827/TurkishStudies.13949
- Baki, Y. ve Kahveci, G. (2017). Türkçe öğretmen adaylarının konuşma kaygılarının etkili konuşma becerileri üzerindeki etkisi: bir yapısal eşitlik modellemesi. *Turkish Studies*, 12(4), 47-70. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.11373>
- Barker, A. (2021). *Etkili iletişim*. (B. Ulusoglu, Çev.). Nova Kitap.
- Barker, R. ve Zifcak, L. (1999). Communication and gender in workplace 2000: Creating a contextually-based integrated paradigm. *Technical Writing and Communication*, 29(4), 335-347. <https://doi.org/10.2190/648J-E1VU-4JE6-JWW>
- Boyacı, S. ve Demirkol, S. (2018). Türkçe eğitimi alanında yapılan doktora tezlerinin incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 6(2), 512-531.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Çalık, M. ve Sözbilir, M. (2014). İçerik analizinin parametreleri. *Eğitim ve Bilim*, 39(174), 33-38.
- Çetinkaya, Z. (2011). Türkçe öğretmen adaylarının iletişim becerilerine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(2), 567-576.
- Demirel, A. (2023). Türkçe eğitimi alanındaki yazma eğitimiyle ilgili lisansüstü tezler üzerine bir inceleme. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 25(3), 849-863.
- Deniz, K. (2015). Türkçe öğretmen adaylarının etkili iletişim dersine yönelik beklentileri. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 3(2), 63-80.
- Diktaş Yılmaz, D., Yılmaz, B., Türkmen, A., Ataseven, K. & Akgün, E. (2023). Öğretmen öğrenci iletişiminin öğrenme süreçlerine etkisi, *International Academic Social Resources Journal*, 8(55), 4309-4316. <http://dx.doi.org/10.29228/ASRJOURNAL.73489>
- Direkçi, B., Akbulut, S. ve Şimşek, B. (2020). Türkçe eğitimi alanında yapılan değerler eğitimi tezlerinin incelenmesi. *ZfWT*, 12(2), 117-140.
- Doğan, F. N. (2024). Ortaokul öğrencilerinin konuşma kaygısı, konuşma motivasyonu, konuşma öz yeterliği ile etkili iletişim becerilerine yönelik algıları arasındaki ilişki [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Fırat Üniversitesi.
- Doğan, V., Güneş, G. ve Demir, M. K. (2022). Türkiye’de “eleştirel okuma” konusunda yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 10(1), 216-235.
- Durukan, E. ve Maden, S. (2010). Türkçe öğretmenlerinin iletişim becerileri üzerine bir araştırma. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 1, 59-74.
- Erdem, A., Erdem, M., ve Pala, F. K. (2013). Dil becerilerinin geliştirilmesi için yapılandırmacı karma öğrenme ortamı ölçeği. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 1(46), 365-

- Gülbahar, B. ve Aksungur, G. (2018). Türkçe öğretmenlerinin sınıf içi etkili iletişim becerilerine ilişkinin algılarının incelenmesi. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 6(1), 52-75. 10.18298/ijlet.2661
- Güler, M. ve Mert, O. (2022). Türkçe eğitimi alanında yenilenmiş Bloom taksonomisini temel alarak yapılan akademik çalışmaların incelenmesi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(35), 1089-1118.
- Han, C. (2024). 2007-2024 yılları arasında Türkçe eğitimi alanında değerler eğitimi üzerine yapılan tezlerin incelenmesi. *Elektronik Dil ve Eğitim Dergisi*, 5(1), 52-66.
- Işık, M. (2018). *İletişim bilimine giriş*. Eğitim Yayınevi.
- Kahraman, F. (2022). İletişimin doğuşu: köken dil ve dillerin çeşitlenmesi. *Marife*, 22(1), 91-111. <https://doi.org/10.33420/marife.1095393>
- Kama, F. ve Doğan, S. (2023). Sınıf öğretmenlerinin sınıf içi etkili iletişim becerileri: bir karma yöntem çalışması. *Social Sciences Research Journal*, 12(2), 210-223.
- Kaplan, K. ve Özgen, A. (2023). 2016-2022 yılları arasında Türkçe öğretim programları konulu yayımlanan makale ve tezlerin analizi. *Çukurova Üniversitesi Türkojoloji Araştırmaları Dergisi*, 8(1), 435-456. <https://doi.org/10.32321/cutad.1255782>
- Karabulut, M. ve Uygun, L. (2024). Language barriers in the communication process. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (14), 937-948. DOI: 10.29000/rumelide.1455155.
- Karagöz, B. ve Şeref, İ. (2021). Türkçe eğitimi doktora tezlerine bütünsel bir yaklaşım (1995-2020). *SEFAD*, (46), 43-68.
- Karasar, N. (2015). *Araştırmalarda rapor hazırlama*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kaya, N., Bayhan, N. ve Yenan, A. (2023). İletişim ve öğeleri. İ. H. Yurdakal (Ed.). *Eğitimde etkili iletişim içinde* (s. 9-32). Eğitim Yayınevi.
- Kuzhan, M. ve Fidan, M. (2020). Türkçe eğitiminde bilişim ve teknoloji kullanımına yönelik araştırmaların konu alanı ve yöntem yönünden analizi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 8(4), 1343-1367.
- Maden, A., Banaz, E. ve Gülen, D. (2022). Türkçe öğretiminde akademik başarı üzerine yapılmış lisansüstü tezlerin eğilimleri. *Türkiye Eğitim Dergisi*, 7(2), 577-589.
- Maden, S. ve Özgen, A. (2023). Türkçe eğitimi alanında hazırlanmış öz yeterlik ile ilgili araştırmaların eğilimleri. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(3), 822-839.
- Martinez, R. (2021). Supporting student learning: The role of teacher-student interaction. *Journal of Effective Teaching*, 21(2), 28-45.
- Mete, G. (2021). Türkçe öğretmeni adaylarının etkili iletişim becerileri ile iletişim kaygıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Journal of History School*, 51, 1143-1173. <http://dx.doi.org/10.29228/Joh.49940>
- Önal, A. ve Maden, S. (2021). Türkçe eğitimi ile ilgili 2015-2019 yılları arası lisansüstü tezlerin araştırma eğilimleri. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23(3), 929-941.
- Öz, A. (2017). Kaynak ve alıcı yönünden etkili iletişimin odak noktaları ve bunların dini iletişime etkileri. *Bilimname*, 2017(33), 119-139. <https://doi.org/10.28949/bilimname.345566>
- Özcan, S. (2023). Türkçe öğretmenlerinin duygusal zekaları ile iletişim becerilerinin incelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 12(1), 221-238.
- Özcan, S. ve Mutlu Bayraktar, D. (2024). Türkçe öğretmeni adaylarının 21. yüzyıl becerilerinde iletişim ve öz liderliğin yordayıcı rolü. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (17), 132-146. <https://doi.org/10.21733/ibad.1500994>
- Özçakmak, H. (2017). Türkçe eğitimi lisansüstü araştırmalarında yeni yönelimler (2011-2015). *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 6(3), 1607-1618.
- Sarıkaya, B. ve Şakiroğlu, Y. (2019). Türkçe öğretmeni adaylarının empati düzeyleri ile iletişim becerileri arasındaki ilişki. *International Journal of Language Academy*, 7(1), 168-182. <http://dx.doi.org/10.18033/ijla.4099>
- Sayım, A. Ç. (2019). *Okuma becerilerinin geliştirilmesine yönelik yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Aksaray Üniversitesi.
- Seyidoğlu, H. (2016). *Bilimsel araştırma ve yazma el kitabı*. Güzem Can Yayınları.

- Karasar, N. (2020). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi Yayınları
- Süllü, Z. (2018). Sözlü kültürden dijital kültüre iletişim ve iletişim araçlarının tarihsel kökenleri. *Kastamonu İletişim Araştırmaları Dergisi*, (1), 119-135.
- Şahbaz, N. K. ve Çekici, Y. E. (2012). Disiplinler arası bir disiplin olarak Türkçe eğitimi. *Turkish Studies*, 7(3), 2367-2382.
- Şencan, H. (2005). *Sosyal ve davranışsal ölçümlerde güvenirlik ve geçerlilik*. Seçkin Yayıncılık.
- Tanrikulu, S. ve Sinan, A. T. (2024). Uluslararası Türkçe edebiyat kültür eğitim (TEKE) dergisi'nde 2012-2021 yılları arasında yayımlanmış Türkçe eğitime yönelik makalelerin çeşitli unsurlar açısından değerlendirilmesi. *BUGU Dil ve Eğitim Dergisi*, 5(1), 1-25. <http://dx.doi.org/10.46321/bugu.151>
- Topçu, F. K. (2021). Türkçe eğitimi alanında yapılmış dijital öğrenme tezlerinin incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 9(4), 1338-1359.
- Türkçe Sözlük* (2011). TDK Yayınları.
- Ünlü, S. (2025). Türkçe eğitimi alanındaki dergilerde «değerler eğitimi» üzerine yapılmış çalışmaların bibliyometrik analizi. *Anadolu Kültürel Araştırmalar Dergisi*, 9(2), 251-278.
- Varışoğlu, B., Şahin, A. ve Göktaş, Y. (2013). Türkçe eğitimi araştırmalarında eğilimler. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 13(3), 1767-1781, 10.12738/estp.2013.3.1609
- Vatansever Bayraktar, H. ve Doğan, C. (2014). Öğrencilerin öğretmenleri ile olan iletişimleriyle Türkçe dersi konuşma becerileri arasındaki ilişki. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(6), 107-122.
- Voltan Acar, N. (2023). *İnsan ilişkileri iletişim*. Nobel Akademi Yayınları.
- Yetişir, G., Tunçkol, M., Pınartası, Ö. ve Çetin Mavi, E. (2024). Eğitimde iletişimin rolü. *Socrates Journal of Interdisciplinary Social Studies*, 10(47), 182-189.
- Yıldırım Suna, Z. ve Benzer, A. (2023). Türkçe eğitiminde üst düzey düşünme becerileri ile ilgili çalışmaların bibliyometrik analizi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (15), 281-305.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, D. ve Kava, S. (2020). İlk okuma yazma ve Türkçe öğretimi ile ilgili tezlerin incelenmesi. *Turkish Studies*, 15(1). 443-45.